

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

III. Letnik

V Ljubljani 1. decembra 1902.

Št. 23.

Preosnova ljudske šole.

Tudi med učiteljstvom se vedno bolj širi spoznanje, da sedanja ljudska šola nikakor ne stoji na višku popolnosti, da ima marveč občutljive hibe in da bode morda že v bližnji bodočnosti šolsko vprašanje moralo priti na dnevni red.

Čeprav se v nebo povišuje „biser avstrijskih zakonov“, onih čudovitih sadov le ni pričaral na svet, kakoršne so obljubljali liberalni zakonodajavci. Ljudstvo je proti šoli apatično in jo težko prenaša, kot se prenaša trd jarem; razumniki tožijo o slabih uspehih. Tudi višje šolske oblasti uvidevajo pomanjkljivosti in jih skušajo odpraviti z različnimi odredbami, z natančnimi predpisi, s strogim nadzorstvom. Birokatični vijak pritiska z vso silo na učiteljstvo. Dan za dnem se množé zahteve, ki se stavijo nanj, in vedno tesnejša je pot, ki se odmerja njegovi delavnosti. A tudi to ne bode nič pomagalo. Zlo tiči globlje, zlo tiči v sestavu sedanje šole.

Na to bistveno napako je opozoril neki učitelj v seriji člankov, ki so začeli izhajati v „Slovcu“ pod naslovom „Učitelji in šola na kmetih“. Pisec je sestavil v temeljnih obrisih nek program narodne vzgoje. Marsikaj je na tem programu pomanjkljivega, marsikaj bi bilo treba še dodati oziroma izpremeniti. A njegovi nazori so vendar zdravi in uvaževanja vredni, zato hočemo tu podati glavne misli.

Pisec zahteva pred vsem, da se ljudsko-šolski pouk nekoliko omeji, in da se najpotrebnejši predmeti intenzivneje poučujejo, hkrati naj bi se doba šolske obveznosti skrčila za tiste otroke, ki si predpisano učno snov že preje dobro prisvojé.

„Novi šolski zakon je nekaka uniforma, katera pa ni prava za vsako deželo in za vsak kraj.

Kaj zahtevamo od šole?

Da se otroci naučé gladko brati, pisati in za vsakdanjo potrebo računati. To je namen ljudske šole na kmetih v splošno. Ako to doseže, je položen temelj za nadaljno naobrazbo, ki si jo dobi vsak zase po knjigah ali drugih pripomočkih v svojem poklicu.

Da bi pa ljudska šola bila nekaka vežbalnica za slovnico, zemljepisje itd. pa nikakor ne smatramo za potrebno. — Pač pa smatramo za jako važno, da ima vsaka šola ali svojo knjižnico, če pa to ni povsod mogoče, naj pa ima vsaka župnija svoje izobraževalno društvo, ki je spojeno s knjižnico, katero naj po previdnosti šolskih činiteljev uporablja odrasleja mladina, ki je še v šoli ali pa že iz šole izstopila.

Ker so otroci različno nadarjeni in različne pridnosti, zato se pa nam zdi napačno, da se otroke, ki so že vso šolsko materijo temeljito predelali in že vse dobro znajo, drži toliko časa v šoli, kakor zahteva sedanji splošni zakon. Kdor se je naučil vsega dobro v štirih letih, tega se naj pusti prej iz vsakdanje šole in se ga sili le še v ponavljalno šolo.

Oni učenci pa, ki iz zanikernosti ali iz drugih vzrokov ne napredujejo, se pa naj držé v šoli šest ali pa še več let. Na tak način bi se marljivost otrok zelo pospešila in stariši bi se zelo brigali doma, da se otrok uči, ako bi vedeli, da, ako otrok dobro napreduje, bo tudi za domačo pomoč prej šole prost.“

Ti predlogi imajo mnogo dobrega v sebi. Vsekako bode treba obsežno učno snov za ljudske šole omejiti, če hočemo temeljiteje obdelovati posamezne discipline. Še važnejše pa je, kar piše člankar o upeljavi kmetijskega pouka v ljudske šole na deželi:

„Naše ljudstvo je nadarjeno, naše ljudstvo je tudi ukaželjno, odkod vendar nevtajljivi neuspehi? Odtod, ker ljudska šola na kmetih ni praktično urejena.“ V podkrepljenje tega navajam klasično pričo, pristnega liberalca g. ravnatelja Pirca. Na strani 60. svoje brošure „Kmetijske razmere na Kranjskem“ piše: „Naše ljudsko šolstvo je potrebno korenite izpremembe; v njem mora kmetovalčev otrok dobiti podlago za bodoči poklic..“ In dalje: „Da mora šola otroka popolniti v veronauku in ga naučiti brati, pisati in računati (samo toliko zahteva g. Pirc), je samo ob sebi umevno, a šola mora dandanes več nuditi in sicer pred vsem strokovni pouk za bodoči poklic. Otresimo se zastarelega nazora, da bodi šola za omiko, ki je sama sebi namen...“ Tako g. Pirc in nam govori popolnoma iz duše.

Da, šola na kmetih potrebuje korenite izpremembe. Da se pa ta izprememba more izvršiti, je treba v prvi vrsti reforme učiteljišč. — — —

„Kranjska kmetijska družba“ je menda некоč nasvetovala, da se na učiteljišču nastavi strokovni učitelj za kmetijstvo. Ako se še ni ničesar storilo, naj se vendar že kaj ukrene, ker skrajni čas je. Učitelje pošiljati med počitnicami na Grm v znane kurze, je večinoma proč vržen denar. — Šolsko vprašanje je z ozirom na pouk v kmetijstvu in sadjarstvu jako nujno. Izvesti pa se dá konsekventno le tedaj, ako bo dobil učiteljski naraščaj temeljit pouk v kmetijstvu. Potem bo prišlo samo ob sebi, kot posledica, da bo vsaka šola imela svojo drevesnico in poskuševalno njivo. Taka šola bo imela uspehe in tudi ljudstvo jo bode smatralo za pravo dobroto.“

Zelo koristne in uvaževanja vredne nasvete daje člankar gledé izobraževanja šoli odrasle mladine. Tu morajo društva za mladeniče in deklice izpopolnjevati ljudsko-šolski pouk. Ta izvajanja neznanega učitelja hočemo kar v celoti semkaj postaviti:

„Ko otrok dovrši ljudsko šolo, je izobrazba za kmetskega otroka navadno končana. Otrok pomaga sedaj doma pri delu in ko ima 15 ali 16 let, tedaj pričenjajo tudi pri kmetskem fantiču takozvana „flegeljahre“. — Čuti v sebi mladost in prostost. In ta mladost je večkrat prešerna. Ko gre v cerkev, zapali si na skrivaj svojo „cigaro“ ali „cigareto“ in gre kakor baron. Sevéda se zgodi, da tak fantič nima misli ne na nekdanjo šolo ne na branje, ne na pisanje. Pomiluje svoje mlajše vrstnike ki morajo še v ponavljavno šolo. Njemu ni treba tega, in je večinoma že vse — pozabil, kar se je naučil. Malo pisati, malo brati zna še, pa čez nekaj časa bo morebiti še to pozabil. Da tak prešeren fantič gre samozavestno mimo učitelja in večkrat niti ne sname klobuka pred njim, je bridka resnica.

Tu tičí zlo, da ta mladina, ki izstopi iz šole, nima nikaškega stika več s knjigami ne s kako drugo naobrazbo. Od tod žalostna resnica, da je, vzlic tridesetletni dobi nove šole, še mnogo analfabetov.

In zato je domoljubov dolžnost, da ne izgubé zveze z mladino, ki je zapustila šolo, ampak so ž njo v duševni dotiki potom izobraževavnih društev in knjižnic. Ako prešerni mladeniči 17. ali 18. let popivajo, preklinjajo in razsajajo, ni pisati vsega na rovaš nemirne mlade krvi.

Ustvarimo na kmetih z izobraževalnimi in drugimi mladenišskimi in dekliskimi društvi drugačen milleu in zvbimo tja vsaj polovico mladine, da saj dobri ne zaidejo na napačna pota.

Da, istina! Mnogo se je storilo zadnja leta gledé tega. Mnogobrojne Marijine družbe, kjer se deluje na trezno npravopobožno življenje in imajo svoje krožke za varčevanje, so neprecenljive vrednosti. Naj te družbe liberalna surovina napada in zasmehuje kolikor hoče, pustimo jim to.

Vendar Marijine družbe gojé v glavnem le pobožnost. Pojdimo še nekoliko dalje in snujmo izobraževalna društva in knjižnice vseskozi v vsaki slovenski fari.

Dajmo mladini razvedrila in pouka, kot nadomestilo za sedanjo zabavo v gostilni in pri plesu. — Jaz za svojo osebo sem prepričan, da popivanja in tistega plesa, pri katerem se večkrat vina korajžni fantje tudi s pestmi in

koli zabavajo, ne odpravimo tako hitro. Ali omejimo tako zabavo, ako onim, ki so dobre volje, nudimo lepšo, plemenitejšo, v izobraževalnih društvih.

Spominjam se iz svojih mladih let, ko ni bilo o takih društvih niti govora, in že takrat je mlade fante in tudi druge farane domači župnik ob nedeljah, jedno uro pred popoludansko božjo službo, zbiral v šolskih prostorih in kaj novega iz „cajteng“ povedal, ali kaj o kmetijstvu ali sadjarstvu. Ali bi ne bilo dandanes kaj takega mogoče in sicer po načrtu izvrševati?

Ko je letos naša „krščansko-socialna zveza“ začela zistematično delo, da se ustanovi po vsi naši slovenski domovini in v vsaki fari izobraževalno društvo, pozdravil sem to lepo misel radostnim srcem.

Tako je lep del narodne izobrazbe pričet in sicer najvažnejši del. Izobraževalna društva bodo nekako nadaljevanje ljudskošolskega naobrazovanja. S tem bo poskrbljeno, da mladina šoli odrasla ne pozabi brati in pisati. Vzbuja se bo verskonravni in estetični in nravni čut ljudske duše, dušili pa se bodo slabi instinkti kakor razgrajanje, pijančevanje in ponočevanje.

Zato pa kličem vsem prijateljem slovenske kmetijske mladine: Snujte bravna ali izobraževalna društva na kmetih na podlagi krščanskih načel. Verskonravno naziranje naroda slovenskega je neločljivo od sedanje narodne individualnosti. Utrdite mu še to naziranje, izobrazite njegovo mladino. — Tu je mesto ne samo za duhovnika, ampak tudi za učitelja; za oba, ako sta prava učitelja in prava prijatelja slovenskega kmeta.“

Temu krepkemu opominu nimamo ničesar pridejati. Čeprav se preosnova ljudske šole v označenem zmislu še precej ne izvrši, naj bi vendar v katol. izobraževalnih društvih učitelj in duhovnik vzajemno delovala. Ta zahteva je nujna in lahko izvršljiva.

Učitelj in alkoholno vprašanje.

Priredil J. K.

(Dalje.)

Učitelji imajo po svojem poklicu važno nalogo in sveto dolžnost, da odvrtaajo od mladine vse nevarnosti, kjer koli ji preté, in jo opozarjajo in navajajo na vse, karkoli pospešuje njeno časno in večno srečno. In ni-li alkohol nevaren, poguben otrokom? Potreben in zelo blagosen posel opravlja torej učitelj, ki varuje mladino kvarljivega alkohola, ki jo prosi in roti, naj se ne udaja pijančevanju. Kdor upošteva prepričevalne učiteljeve opomine in nauke in se vsaj tako dolgo, dokler njegovo telo raste — n. pr. do 20. leta — zdrži vseh opojnih pijač, tudi pozneje kot mož ne bo postal suženj alkohola; saj pravi znani in resnični pregovor: Mladenič vaje svoje poti tudi v starosti z nje ne stopi. Da, zgodaj se mora vaditi v zmernosti in zdržnosti ali abstinenci, kdor hoče ostati zmeren in junaško odbijati vse skušnjave in — prezgodaj se vadi, kdor hoče postati pijanec.

Da otroci vedó, kako jim je ravnati gledé opojnih pijač, jih morajo učitelji in stariši o tem poučiti. Toda stariši v tem oziru prav redko izvršujejo svojo dolžnost; zato jo mora tem vztrajneje tem natančneje in vestneje izvrševati učitelj. Nisem tega mnenja, da bi se o opojnih pijačah, o alkoholu, njegovih lastnostih in vplivih poučevalo v ljudskih šolah posebej (kakor so to že uvedli n. pr. na Francoskem); ampak pri drugih predmetih se nudi učitelju mnogokrat prilika, da more popolnoma neprisiljeno opozoriti otroke na alkoholizem in njegove pojave ter jih svariti pred alkoholom. Naj bi teh prilik učitelji nikdar ne puščali v nemar! Posebno verouk, slovnica, računstvo, zgodovina, naravoslovje in naravoznanstvo, dajejo učitelju vedno priliko govoriti o alkoholizmu, izpodbujati otroke k treznosti, ali kar je še bolje, k popolni zdržnosti. Toda učitelj mora biti o alkoholnem vprašanju poučen in natanko poučen, sicer more več škodovati kakor koristiti. Žalibog ima vsak, ki pojavov alkoholizma ni natančno opazoval ali pa posebej proučeval, o njem popolnoma krivo mnenje. A dandanes se more o tem vprašanju že vsakdo do dobra proučiti, saj je že velikanska literatura, ki obdeluje slabe posledice alkoholizma. Posebno prilične in po ceni so poljudne brošurice škofa Eggerja, že omenjena knjiga učitelja Jul. Denisa: *Temperenzhandbuch für Primar- u. Sekundarlehrer*, in cela vrsta drugih, ki se morejo naročiti v „Pension Vonderflüh, Sarnen, Schweiz“. „Kdor se z resnobo peča z berilom o abstinenci“, trdi učitelj Buchmann, najde na njem vedno več veselja in zanimanja, ker opazuje resnico tega, kar je čital, deloma na samem sebi, deloma na drugih.“ Tako berilo tudi ni samo znanstveno-zabavno, temveč je tudi vzgojevalnega pomena: kaže namreč človeku realno življenje ter ga navaja, kako naj pametno in dobro uporablja od Boga mu dane moči in zmožnosti, da ga ne podjarmi pogubni alkohol. Pridobimo si toraj pred vsem temeljitega znanja o alkoholnem vprašanju, potem se potrudimo, da vcepimo to svoje znanje in prepričanje v srca naši mladini, njej v blagor in sebi v veselje!

Škof Egger piše v tem oziru sledeče: „Ako bi si celo svoje življenje ne pridobil nobene druge zasluge, kakor to, da si izpreobrnil samo enega pijanca ter tako rešil njegovo dušo, zares, ne živel bi zastonj in v zadnjih zdihljajih svojega življenja ti bode v sladko tolažbo. Tisti, ki je v odrešenje naših duš pretil svojo srčno kri, bode gotovo poplašal tvoje dejanje.“ Tako govori eden najboljših katoliških poznavavcev alkoholnega vprašanja, dolgoletni abstinent — iz ljubezni do bližnjega. Pri nas pa se mnoge poklicane osebe temu gibanju posmehujejo, ali pa se odkrito izražajo, da ga principiелno niti nočejo poznati. Taki ljudje kažejo, da nimajo ali niti iskricice ljubezni do Boga, do bližnjega in do samega sebe ali pa so tako ošabni, zaslepljeni in nevedni, da ne morejo spoznati, kolike važnosti je alkoholno vprašanje pri rešitvi socialnega vprašanja! Smatrati kako stvar neumno predno je spoznamo, to pa je neodpustljiva zlobnost!

Tisoč in tisočkrat tožijo in preklinjajo obupani nesrečneži in zločinci svoje stariše, učitelje in vzgojitelje, češ zato so padli tako globoko v bedo in sramoto, kjer jih ni nikdo opozoril na resnost življenja in na preteče ne-

varnosti... Pri obravnava v sodnih dvoranah — kolikokrat preklinjajo tukaj zatoženci svoje stariše in „vzgojitelje“!

Pred mladino leži življenje kakor razprostrt nepopisan list. Pred Bogom, pred oblastmi in ljudmi je učitelj zavezan storiti, kar mu je mogoče, da se napolni ta list z Bogu dopadljivimi pismenkami. Da pokažemo mladini, kako naj jadra mimo nevarne kleči, ki jo zovemo alkohol, zakličimo ji z navdušenimi besedami učitelja Weissa: „Pogum, mlada duša! ne dovolj, da bi hlapčeval tvoj svobodni duh pogubnim in zaničljivim pivskim razvadam današnje družbe! Oprezno ravnaj s strupenim alkoholom ali pa se mu sploh odreci, kajti če se zdržiš opojnih pijač, bode tvoje duševno oko bistrejše, tvoje telo trdnjše in tvoja sodba stvarnejša. Z neskajljenim očesom in s svežo telesno močjo bodeš premagal srečno vse ovire burnega življenja; le tako boš dobro spoznala ter vedela prav ceniti slast življenja, če ga vživaš z zdravimi čuti in neoslabljenimi živci. Mladostno zavednost, navdušenje za vse lepo, dobro in resnično, ohranila si boš, draga mladina, tje do svojih starih let!“

V nekaterih krajih se je vdomačila razvada, da si od šole bolj oddaljeni otroci prinašajo v šolo za obed opojnih pijač. Vsak razsoden človek, posebno pa učitelj, si more misliti, kako se vporabljajo v takih šolah odmori. In kdo bi se čudil, če so pri popoldnešnjem pouku otroci nepazljivi, raztreseni, zaspani...?

Kjer hranijo starši otroke na tak pregrešen način, jih mora učitelj poučiti. Včasih bodo padli njegovi opomini na rodovitna tla, večkrat pa tudi na nerodovitna, navadno pa bo dobil v odgovor: „Žalibog ne moremo dati otroku družega v šolo; tudi mu ne moremo tam dati kuhati obeda.“ Res je to; kajti v mnogih, mnogih krajih imajo otroci 5, 6, 7, 8 in še več kilometrov v šolo, starše pa revne.

Pri takih razmerah se pač mora nekaj ukreniti. Vztrajno bi moral učitelj delovati na to, da dobivajo tisti otroci, ki ne morejo opoldne domu k obedu, zastonj zdravo in tečno kosilce blizu šole. Mleko in kos kruha bi bila otrokom gotovo najljubša, najzdravejša, pa tudi najcenejša hrana. Kjer pa bi se mleko ne dobilo, bodo otroci zadovoljni tudi s kledico okusne močnate, prežgane, ali rižove, juhe.

Dotične stroške bi morala nositi ali dežela ali občina ali pa bi se morali poravnati z milodari posameznikov. Na ta način bi obvarovali naš še precej zdrav narod pogubnega vživanja opojnih pijač. Koliko čvrstih dečkov je že v ljudski šoli začelo iz „frakljna“ srebati! Steklenica se jim je vedno bolj priljubila: postali so redni pivci, potem pa pijanci. In boljše je vedno pretečo nesrečo — če le mogoče — odvrniti, kakor potem škodo in kvar popravljati in poravnati.

Šola sicer ne ponuja dostikrat prilike, da bi šolarje zapeljevala ter jih praktično navajala na opojne pijače; pri šolskih veselicah in izletih pa se to vendar vtegne zgoditi. Pri takih priložnostih vidijo otroci piti alkoholne pijače svoje učitelje, ki so jih že večkrat naslikali kot zelo škodljive in dobivajo jih celo sami. Ali ne bodo smatrali učiteljevih opominov glede uživanja opojnih pijač za prazne besede? In kako lahko se

prijeti, da učitelj postane malo vesel, ta ali oni učenec pa celo — pijan! Kako naj zdaj učitelj, postopa? Ali ga naj kaznuje? Saj se je otrok opil pod njegovim nadzorstvom; ako pa pusti ta prestopok v nemar, pa pijančevanju pritrdi!

Edino izdatno sredstvo, da ne pride do nikakih prestopkov in izgrediv in da ohranijo učiteljeve besede in njegovi nauki pri otrocih veljavo, je prepoved, da na izletih in šolskih veselicah ne smejo uživati ne otroci ne učitelji alkoholnih pijač. Kaj lepo, da, idealno lepo popisuje tak šolski izlet švicarski učitelj Buchmann: „Bilo je meseca avgusta leta 1881., ko sem kot mlad učitelj v Flums-Vorderbergu veselo in dobre volje oblazil tamošnje Alpe s kakimi 50 otroci ter obiskal nekega prostega dne vrh „Spitzmeilen“ pri Št. Galu. Pot tje in nazaj je namanj 40 kilometrov dolga; zato se otroci prvega in drugega razreda tega športa niso mogli udeležiti. Rano zapustimo svoj dom. Skoro celo uro se pomiče naše krdelo čez zelene travnike in rodovitna polja, potem skoz hladne senčnate gozdove in nato po strmi dolgi poti črez bujne gorske pašnike. Pod gibčnimi prsteki živahne mladine izdahne tukaj mnogo duhtečih alpskih cvetlic svoje kratko življenje. Ko slednjič dospemo do svojega cilja, pride še do vročega boja, v katerem pa se ni prelivala kri; granate namreč, ki so švigale sem in tje, bile so snežene kepe. Spitzmeilen leži 2505 metrov nad morsko gladino; za desetletne in petnajstletne dečke in deklice je toraj [trud, ki so ga na tej poti prestali, vsega priznanja vreden. In koliko izprememb, koliko prijetnosti je ponujala ta pot otroškemu duhu! Tam v zeleni dolini se kakor srebrna proga vije reka, iz sotesk se sliši šumenje in bobnenje gorskih potokov in vodopadov, v daljavi se blišči jezero, tukaj molé kvišku tisočletna košata drevesa, na širni planjavi veselo meketanje ovčje črede, pisane cvetlice... Tu so se vrstili zanimivi prizori drug za drugim. In tak dan, daleč proč od vsakdanjega vrvenja in hrupa, visoko v zračnih višinah, v sredi vesele ljube otroške čete, to je veselje na trnjevi učiteljevi poti! In koliko prijetnosti in koristi ponuja tak dan vedoželjnim, marljivim otrokom?!

No, s čim pa smo zadovoljili ta srečni dan svoj želodec? Gredé na goro priskrbel sem otrokom v neki planinski koči gorkega mleka; ravnato tako na vrhu, kjer so tudi povžili, kar je kdo vzel seboj za prigrizek; kajti vesela mlada četa založila se je na povelje svojega učitelja s klobaso, sirom, kruhom in — oborožila z žlicami. Na potu domu ponudil še nam je nek otrokem naklonjeni planšar mehkega gorkega sira.

In ako me kdo vpraša po stroških teh 50 otrok, izjavljam mu pod častno besedo: Vsega skupaj sem plačal 10 frankov! Premožnejši otroci so mi potem povrnili po 10 centimov, od ubožnejših pa nisem vzel ničesar. Veseli, zdravi, na duši in telesu okrepečani povrnili smo se — opet o pravem času k šolskemu poslopu ter se razšli; a drug dan kljub prestanim naporom ni manjkalo v šoli nobenega otroka. Na tem izletu se ni nikomur nič pripetilo, nikdo se ni poškodoval, nobenemu ni postalo — „slabo.“ Bil je pač izlet — brez alkohola.“

Mogel bi mi kdo ugovarjati, češ, taki izleti dandanes niso več moderni in taka hrana je nenavadna. No, bodisi moderno ali nemoderno, glavna stvar je pač ta, da pripelje učitelj izročeno mu mladino nepoškodovano in čilo nazaj in da otroci pridobé kaj v duševnem oziru. A da se to doseže, bodi naša parola kratka in jasna: Proč z alkoholom pri šolskih izletih in šolskih veselica h! Le tako se učitelj z otroci vred izogne skoro neizogibnim izgredom in preprirom, ki lahko izpremenijo veselje, radost in zabavo v žalost, bridkost in kesanje — če pijejo šolarji na izletih opojne pijače. Tako izkušen učitelj! Pojdi in stôri tudi ti tako! (Konec.)

Nekaj učnih slik.

(Iz dnevnika.)

Zgodovina. Prazgodovinska in zgodovinska doba.

(Četrta učna slika.)

Opomnja: 1. Če so dosedaj izpeljane tri učne slike iz zemljepisa v glavnih potezah označile, kako učitelj napeljuje učence k domačemu sodelovanju in kako uravnaj opazovalne naloge pri tem predmetu, naj naslednje tri lekcije iz zgodovine dokažejo, da je isto mogoče z malim razločkom tudi pri zgodovini.

Takozvane opazovalne naloge se pri tem čestokrat izpremené v pripravljalne naloge. Nekateré lekcije pa dopuščajo opazovalne in pripravljalne naloge ob enem

2. Pri obravnavi pojmov „Zgodovina, prazgodovinska in zgodovinska doba“ uporabljaj učitelj slike z raznimi starinami. Slike naj kažejo sploh starine, pa tudi še posebej starine izkopane na Kranjskem.

3. Pod naslovom „Učivo“ spisano tvarino smatraj učitelj le kot posnetek zgodovinske snovi, s katero je seznanil učence v dotični uri. Posnetek obsega namreč le-to, kar si učenci osvojé in zabeležijo v svoje dnevnike. Zato bodi v učiteljevo uporabo priporočeno „Geschichte Krains von August Dimitz, I. T.“, potem „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“ in pa spis „Iz davnih dni“ v koledarju družbe svetega Mohorja za leto 1897. Zlasti zadnji sestavek smo porabili pri nastopni obravnavi; tudi večina učencev lahko dobi spis v roke.

4. Če se nudi učitelju prilika, da z učenci obiše muzej — kar je mestnemu učitelju brezdvomno mogoče — tedaj naj pač ne opusti tega. Le tedaj mu bo mogoče podati o predmetu v resnici dobro učno sliko.

Učivo: Zgodovina pripoveduje najimlenitnejše dogodke od najstarejših pa do sedanjih časov.

Čas, o katerem nam govori zgodovina, je zgodovinski čas. Čas pred zgodovinsko dobo pa, o katerem nam poročajo edino le starine, imenujemo prazgodovinsko dobo.

Starine so namreč orodja, orožje, pohištva, lišp in veliko enakega iz davnih časov, ki jih je stoletja in stoletja krila zemlja. Sedaj jih pa odkopavajo in raziskujejo.

Uvod v učno uro.

Najprvo se učitelj v obče razgovarja o tem, kar so učenci videli v muzeju. Potem preide k starinam. Razloži zanimivo pojem „starine“ in njih zgodovinski pomen. Poudarja zlasti, kar bode pri obravnavi lekcije rabil. Tu tudi pokaži učitelj slike s starinami.

Pripravljalna stopinja.

a) S m o t e r. Šolsko leto se je pričelo in s tem se vam nudi prilika se priučiti mnogim, lepim vedam. Med temi je tudi zgodovina. Kaj je zgodovina, boste slišali danes.

b) Obnovitev znanih predstav: Odpade.

II. in III. Empirična in logična stopinja.

Kar čujete v povesticah, se navadno ni v resnici zgodilo, kajti te povestice so le pravljice, pripovedke i. t. d. Včasih se vam pa kaj pripoveduje, kar se je res zgodilo, pravimo: pripoveduje se vam resničen dogodek. Mnogo taci resničnih dogodkov boste čuli pri zgodovinski uri. Pripoveduje nam jih zgodovina. Že ime zgodovina kaže, da nam pripoveduje to, kar se je zgodilo.

Čujte, kako je to prišlo. Pred mnogo, mnogo leti v starih časih so zapisali takrat živeči ljudje, kaj se je zgodilo. Tisti ljudje so sicer že umrli, a ostali so nam njih spisi, ki jih sedaj prebiramo in tako zvemo, kaj se je takrat zgodilo. Torej iz raznih listin vemo, kaj se je nekdanje zgodilo, pravimo pa: Zgodovina nam pripoveduje. Zgodovina nam pa ne pripoveduje vseh dogodkov, ki se sedaj godé ali ki so se pred kratkim zgodili, temveč pripoveduje nam dogodke od najstarejših pa do sedanjih časov. Pomnite torej: Zgodovina pripoveduje najimenitnejše dogodke od najstarejših pa do sedanjih časov. Kaj je zgodovina?

Čas pa, o katerem nam zgodovina (pisane listine) govori, imenujemo zgodovinski čas ali zgodovinska doba. Kaj je zgodovinska doba? (Se ponovi.)

Toda koliko časa je pač že poprej gospodaril človek na božjem svetu, predno je prva roka zapisala tedanje dogodke. Pred pisanimi viri (pred tistim časom, ko so ljudje začeli pisati, kaj se je zgodilo) je še mnogo časa, pravimo mu predzgodovinska doba ali prazgodovinska doba. Prazgodovinska doba je pred zgodovinsko dobo in je tisti čas, o katerem nimamo nič v tistem času zapisanega. Morda bi kdo izmed vas mislil: Če niso ljudje v prazgodovinski dobi nič zapisali, kako pa vemo, kako je takrat bilo; kdo je živel, kako je živel, kaj je delal i. t. d. Tega res niso takrat živeči ljudje zapisali, a o tem nam govoré starine. (Tu sedaj učitelj uporablja v muzeju dobljene in v uvodu v učno uro obdelane predstave ter skleni:) O prazgodovinski dobi poročajo edino le starine, torej pomnite: Čas pred zgodovinsko dobo, o katerem nam poročajo edino le starine, imenujemo prazgodovinsko dobo. Kaj je prazgodovinska doba?

IV. Tehnična stopinja.

1. Na tej stopinji najprvo učitelj utrjuje vse, kar je podal in razložil in sicer vprašaje; n. pr. Kaj je dogodek? Kje pa boste slišali mnogo tacihih resničnih dogodkov? Kaj kaže že ime zgodovina? Kako je pa to prišlo, da nam ve zgodovina toliko resničnih dogodkov povedati? i. t. d.

2. Na to stavi učitelj glavna vprašanja, katerim učenci odgovarjajo najprvo ustno, potem pismeno v svoj dnevnik. (Glej učivo!)

Sklep učne ure.

1. Opazovalna naloga in smoter prihodnje učne ure. Najprvo bomo govorili pri zgodovinskih urah, kako je bilo na Kranjskem v prazgodovinski dobi. Kadar gremo drugi teden na hrib J., odkoder se vidi ljubljansko močvirje, si isto dobro oglejte. Prihodnjo zgodovinsko uro vam namreč povem, kako je bilo tu v prazgodovinski dobi.

2. Pripravljalna naloga. Pripravljalna naloga obstoji v tem, da učitelj opozori one učence, ki imajo doma knjige iz družbe sv. Mohorja, na spis „Iz davnih dni“. Tudi jih pouči, kako naj čitajo ter jim priporoči, da si zabeležijo, kar ne umejo

(Dalje prihodnjič.)

V. B.

Slovstvo.

Spominska knjižica. Ob petindvajsetletnici Cecilijinega društva v Ljubljani, sestavil dr. Andrej Karlin, društveni tajnik. — To delce bode gotovo zanimalo vse učitelje-organiste! Popisuje nam delovanje onega društva, s čegar imenom je združen preporod cerkvene glasbe na Slovenskem in ves njen razvoj v zadnjih desetletjih. Slika nam skro-

men začetek cecilijanskega gibanja, vpliv „Cerkvenega Glasbenika“, delovanje orglarske šole in nje učencev. Med možmi, ki so delali tir cecilijanski ideji nahajamo poleg duhovnikov tudi mnogo učiteljev: Leopolda Belarja, Alojzija Lavrenčiča. Fran Govekarja i. dr. Knjižico vsem glasbenikom priporočamo!

Dopisi.

Iz Idrije. (Občni zbor.) Dne 19. novembra t. l. zbrali smo se člani „Podružnice Slomškove zveze“ k letošnjemu občnemu zboru. Vreme je bilo pač nekoliko krivo, da se nekateri daljni gospodje našega sestanka niso mogli udeležiti, vendar je bila udeležba prav povoljna. Gospod predsednik Ivan Vogeljik pozdravi vse navzoče, zlasti še č. g. dekana in deželnega poslanca M. Arko-ta, kateremu izreka prisrčno zahvalo za to, da je stavil v deželnem zboru, kateri je bil sicer radi krivičnega postopanja nasprotnikov zaključen, nujni predlog glede izboljšanja razmer na idrijski šoli. Umevno je sicer, da od deželnega zbora naša šola ne more pričakovati izboljšanja, vendar je pa nujno potrebno, da se naše razmere tudi v deželni zbornici spravijo v javnost, zato naprosi g. poslanca, da, kadar se prične zopet redno zasedanje, tudi on ob primerni priliki pojasni razmere idrijske šole. — G. J. Bajec prečita nato tajniško poročilo, iz katerega posnamemo le, da je imela podružnica 16 rednih in 16 dopolnih članov in 1 dobrotnika bivajočega izven idrijskega okraja. — Iz blagajnikovega poročila je bilo razvidno, da je imela podružnica v minolem letu 135 K 79 h dohodkov, 121 K 68 h izdatkov, torej koncem leta še 14 K 11 h prebitka. Knjižnica šteje že 94 del v 149 zvezkih. — Pregledovalcem računov sta bila izvoljena gg. Fr. Šparovec in R. Gostiša. — Sklene se, da tudi v tem letu plača vsak član 2 K letnine. — Pri volitvi odbora je bil izvoljen zopet stari odbor, namreč gg. J. Bajec, A. Hribar, J. Novak in J. Vogeljik ter gdč. M. Gostiša in M. Jurman. — Ko je prečital še J. Novak svoj izdelek „Vzgoja in pouk po socialno-demokratičnih načelih“, zaključil je

g. predsednik zborovanje, na kar se je pri skupnem obedu razvila prav živahna zabava. N.

Iz Gorice. Katoliško društvo slovenskih učiteljic je imelo dne 2. listopada zborovanje, pri katerem je gospica Ana Klavčičeva deloma prosto predavala „o odgovoru pri pouku“. Sledila je koristna debata, katere ste se posebno udeležili naši vrli učiteljici meščanske šole goriške.

Dne 5. listopada pa je bilo zopet zborovanje, pri katerem je predsednik, duhovni voditelj preč. gosp. župnik Ivan Kokošar pokazal, da se naslanja krščanska srčnost na pravi mir; tega pa uživa le oni, ki ni ne pederzen ne obupljiv, ki moli in se izogiba moralnih nevarnosti. Predsednica je predavala o delovanju Rosvitinem na dramatičnem polju.

Gospica Jelka Mercinova nas je vzdostila z deklamacijo Gregorčičevega „Slovo od Rihemberga“ in s samospedom „Na tujih tleh“ (Nedved).

Prihodnje zborovanje bode dne 10. decembra ob 4. uri popoldne

Dne 11. decembra ob 4 $\frac{1}{2}$ pop. bode predaval v župnišču preč. g. župnik Ivan Kokošar o načinu poučevanja v petju. Kdor se zanima za predmet, je uljudno vabljen.

M. H. W.

Iz Suhora pri Metliki. Dne 23. oktobra je doživela Suhorska župnija vesel dogodek. Bila je blagoslovljena nova dvo-razredna ljudska šola. Pri tem mimogredé omenjamo, da smo imeli že prej eno-razredno šolo, ki je bila dozidana l. 1873. Za njo se je veliko trudil pokojni gospod župnik Martin Tomc videč, da je bila mnogim otrokom pot zaprta v Metliško šolo. Vendar prejšnje poslopje ni več zadostovalo sedanjim razmeram in potrebam

radi vedno večjega naraščanja šolskih otrok. Zato je bilo treba sedanjo šolo razširiti in povzdigniti v dvorazrednico. Lep načrt je naredil c. kr. okr. inženir g. Oton Bloudek iz Novega mesta. Zgradba je kaj lična in dela čast celi župniji suhorski. Poslopje je z enim nadstropjem in ima dvojno učiteljsko stanovanje. Vsa zgradba bila je ta dan malone vsa v zastavah. In kako tudi ne? Ob 10. uri dopoldne bila je v župni cerkvi med lepo ubranim petjem pod vodstvom našega vrlega g. učitelja Franca Kenda slovesna sv. maša, katero je daroval preč. g. Matija Erzar, dekan iz Semiča z asistenco veleč. g. patra Otokarja Aleš, gvardijana in šolskega ravnatelja iz Novega mesta in domačega g. župnika. K sv. maši se je zbrala vsa šolska mladina, c. kr. okrajni šolski svet, kraj. šol. svet, učiteljstvo, občinski zastop in lepo število domačega ljudstva. Po sv. maši bila je procesija med potrkavanjem zvonov k novi šoli. Pri procesiji nosila je belo oblečena deklica M. Pezdirec šolske ključke na lepi blazinici. Nato je slovesno blagoslovil šolo ome-

njeni g. dekan, kateremu izrekamo tu očitno zahvalo. Po izvršenem blagoslovu se je lepo zahvalil veleblagorodni gospod glavar V. Parma, kot predsednik c. kr. okr. šol. sveta, suhorski občini, da se ni ustrašila ne truda ne stroškov za novo šolo, ki bo v njeno korist in v blagor njenih otrok. V jednatih besedah je govoril c. kr. okr. šol. nadzornik g. Anton Jeršinovic o dolžnostih učiteljev, starišev in otrok. Za njim poprime za besedo domači župnik g. Jak. Pavlovič kazoč ljudem: čemu je šola, in katere dolžnosti naklada. Proti koncu svojega govora izroči v vznesenih besedah ključke šolskemu voditelju g. Fr. Kendi, ki se je ves ginjen prav toplo zahvalil. Zahvalila se je še tudi omenjena deklica vsem onim kompetentnim oblastem, ki so kaj pripomogle do nove zgradbe, in s tem se je končala cerkvena slavnost. Popoldne ob 1 uri bil je banket v gostilni g. Antona Bohoriča, kjer se je napivalo papežu, cesarju in drugim oblastem. Čas nam je hitro potekel in nam ta dan ostane v vednem spominu.

Šolske vesti.

Za člana c. kr. deželnega šolskega sveta v Gorici je imenovan stolni prošt preč. g. dr. Alojzij Faidutti.

Usposobljenostni izpit za ljudske in meščanske šole je naredilo minuli mesec izmed 56 priglašencev 52 kandidatov oziroma kandidatinj, in sicer za meščanske šole: M. Viktorija Chromy v Ljubljani, s. Elizabeta Kremžar v Ljubljani (z odliko), Luiza Caenazzo v Gorici, Karol Humek v Krškem, s. Evangelista Langer pl. Podgoro v Ljubljani, Eliza Legat v Gorici, Ludv. Müller v Trstu,

s. Elekta Schlegel v Ljubljani, Lidija Wolff pl. Wolfenberg na Dunaju (z odliko); za ljudske šole: Marija Bolé v Št. Vidu pri Vipavi, Olga Bradaška v Ljubnem pri Celju, Marija Detela v Novem mestu, Marija Drenik v Ljubljani, s. Aleksija Erzar v Mariboru, Darinka Franke v Škocijanu, Karolina Gomilšek v Trbovljah, Friderika Gregorin v Celju, Marija Janša na Vrhniki, s. Bernardina Kobal v Ljubljani, Roza Lapajne v Vidmu, Ana Logar v Šmarju pri Kopru, Marija Luschin v Ljubljani, Matilda

Mihalič v Ljutomeru, Pavla Miklavc v Makolah, s. Andreja Odlazek v Ljubljani, s. Ferdinanda Omejc v Ljubljani, s. Eleonora Pirnat v Mariboru, Marija Rupnik v Sv. Florijanu v Doliču, Marija Simončič v Železnikih, Mar. Šircelj v Cirkovcah (z odliko), Ida Schittnig v Kočah, s. Anunciata Wilcher v Ljubljani, s. Leona Zupanc v Ljubljani; dalje kandidatje: Rudolf Arnšek v Globokem pri Brežicah, Albin Bučar v Sv. Lovrencu na Dravskem polju, Josip Gorup v Polensaku pri Ptuju, Ivan Jakše na Vranskem, Ign. Labernik v Lešah, Avgust Lukežič v Čirkovcah, Iv. Magerl v Svibnem, Iv. Mohorko v Majšbergu, Ivan Pavlovič v Vidmu, Fran Petrič v Strugah, Janez Pirnat v Dobropolju, Mihael Siemenšek v Novicerkvi pri Ptuju, Ivan Strukelj na Robu, Frid. Žebre na Skaručini; konečno s. Norberta May v Mariboru z odliko, Josip Hohla, Alice Schmalz v Ljubljani, Emil Križman v Planini na Štajerskem. Dopolnilno preizkušnjo iz nemščine je napravil Ivan Jerovšek v St. Lovrencu pri Celju. Dva priglasenca sta odstopila, eden ni prišel, eden pa je bil reprobiran.

Izpit učiteljske usposobljenosti za ljudske šole so napravile v Gorici v teku meseca novembra naslednje Slovenke, namreč s slovenskim in nemškim učnim jezikom gospodične Babnik Antonija, Bajec Marija (z odliko), Bavdek Leopoldina, Debevec Helena, Fajgelj Cilka, Fischer Marija (z odliko), Gerželj Ana, sestra Gornik Ambrozija, Klein Ana, sestra Kopač Anzelma, Lavrenčič Klementina, Velepč Marija in Zevnik Terezija, potem s

slovenskim in nemškim učnim jezikom ter italijanščino kot predmetom: Košir Valerija, s slovenskim učni jezikom ter nemščino kot predmetom Makuc Eliza, Perhavec Marija, Zmrzlikar Karolina in Zupančič Marija ter samo s slovenskim učnim jezikom Čopič Frančiška, Kavčič Ema in Podgornik Katarina.

Izpremembe pri učiteljstvu. Nadučitelj pri Sv. Lenartu nad Laškem je postal g. Albert Planer, okrajni pomožni učitelj v Celju in dosedanji suplent na vadnici mariborskega učiteljskega. Stalni učitelj v Breznem g. Fr. Breznik je nameščen kot okr. pomožni učitelj za okraj Sv. Lenart v Slov. goricah. Začasnim šolskim voditeljem pri Svetinjah je imenovan g. Simon Bezjak, učitelj pri Sv. Tomažu. Učiteljem sta imenovana g. Janez Najžar, c. in kr. kadetni narednik v Središče, g. Milovan Sprager, učiteljski kandidat k Sv. Bolfanku pri Središču. Za provizorično učiteljico na šestrazrednici v Št. Marjeti pri Ptuju je prišla gdč. Roza Jebačin. Za učiteljico v Boršt je odšla gospodična Antonija Besednjak, ki je letos absolvirala goriško učiteljskega.

Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Kopru so napravili pretečeni teden skušnjo sposobnosti za ljudske šole s slov. učnim jezikom sledeči gospodje učitelji: gg. Plesničar Pavel in Rojic Jakob z odliko. Gg. Furlan Martin, Koch Izidor, Kosovel Rafael, Ferdinand pl. Kleinmayr, Orel Rihard pa z dobrim vspehom.

Drobtine.

Podružnica „Slomškove Zveze“ za goriški in gradiščanski okraj bode imela svoj občni zbor dne 1. decembra t. l. ob 11. uri predpoldne v „Šolskem Domu“ v Gorici.

* **Krvavo berilo.** Leta 1893. je bilo na Avstrijskem in v Nemčiji izdano 23 000 krvavih romanov. — Med 121 mladimi obsojenci je bilo 92 čitateljev takih romanov. Žalibog, da je tega duševnega otrova tudi veliko med Slovenci.

Aretiran učitelj. Stari prijatelj „Učiteljskega Tovariša“, suspedirani učitelj Marchi je bil, kakor se poroča iz Lanišča pri Buzetu, te dni zopet aretiran in so ga spravili pod ključ

Napredek katol. organizacije med učiteljstvom. V Tropolju (Šlezija) se je po leti vršil shod liberalnih, socialističnih in vsenemških učiteljev, ki je obnovil znane zahteve o svobodni (t. j. brezverski) šoli, in še marsikaj drugega, kar je tem ljudem pri srcu. Čeprav je rodil ta shod mnogo hudega, je vendar imel tudi to dobro posledico, da je povzročil vstavitve kat. učiteljskega društva za Šlezijo. Kdor ve, kako hudo mori židovski liberalizem vprav to deželo, kako v kali zaduši vsako krščansko in socialno gibanje, temu se mora zdeti ta organizacija pravi čudež. Vodstvo „kat. učiteljske zveze za Avstrijo“ pa je spoznalo, da je po liberalnem shodu najpripravnejši čas, zbrati vse dobro misleče učitelje v tesnejšo zvezo. In upanje ni varalo. Osnovnega shoda, ki se je vršil 15. novembra, se je vdeležilo mnogo kat. profesorjev, učiteljev in učiteljic in katehetov. Že sedaj šteje društvo nad 100 udov. Zborovanje je vodil vodja meščanske šole Moser z Dunaja. V svojem nagovoru je označil boj, ki se bije za

ljudsko šolo, in stališče, katero zavzemajo ljudstvo, razne stranke in učiteljstvo proti njemu. Kat. učiteljsko društvo nima namena gojiti le verski, temuč tudi patriotični, socialni in narodni moment. Potem je govornik pojasnjeval bistvo in smotre kat. učiteljske zaveze, zavrnil je krivične obdolžbe in sklenil s krepkim pozivom, naj vsi zavedni učitelji v obilnem številu pristopijo novoustanovljenemu društvu. Vnete besede so našle živahen odmev. In upati je, da bode kat. organizacija učiteljstva navzlic mnogim oviram tudi v Šleziji napredovala.

Alkoholizem med šolskimi otroci. Neki učitelj iz Kolina na Nemškem poroča v listu „Kölner Stadtanzeiger“ sledeče: Sumljiva zaspanost in duševna lenoba učencev v prvem razredu me je napotila, da sem zadnji pondeljek začel preiskovati, koliko moji šestletni dečki dobé alkohola uživati. Preiskava je dognala ta rezultat: Izmed 54 učencev prvega šolskega leta jih je bilo 19 prejšnji dan v gostilni, 20 jih je dobilo piti vina, 24 pivo, 19 žganje, 17 vino in pivo, 14 vino, pivo in žganje. Deset jih je bilo pijanih, 9 tako zelo, da niso mogli stati; osmerim je uživanje alkohola povzročilo težave v želodcu; 19 jih je kadilo. Te številke dovolj jasno govoré, kako strašen sovražnik je alkohol.

Učiteljske razmere na južnem Tirolskem. Učiteljstvo roveredskega okraja na južnem Tirolskem je v svoji okrajni konferenci zahtevalo izboljšanja plač. Seveda je tuintam izustil kak „nezadovoljnež“ malo ostrejšo kritiko „sijajnih“ razmer, in posledice — okrajno glavarstvo je uvedlo disciplinarno preiskavo proti zbranim učiteljem in učiteljicam.

Skrb za jetične otroke na Nižje Avstrijskem. Deželni zbor na Nižje Av-

strijskem je napovedal boj jetiki in sicer je bil sprejet v zadnjem zasedanju sledeči bojni načrt med drugim za otroke. Ustanovili se bodo zavodi za otroke, ki so prestali vsakovrstne hude bolezni in vsled oslabiljenega telesa lahko dobé jetiko. Deželni odbor je sedaj sklenil ustanoviti taka zavetišča za otroke in je v ta namen sklical enketo, v kateri je imel deželni nadzornik Gerenyi poročilo. Namerava se že v prihodnji spomladi ustanoviti več zavetišč za jetiki dovezetne otroke. Zavetišča bodo slična onim rudečega križa v Berolinu. V Dunajski okolici najelo se bode več gozdov, v katerih se bodo postavile lope in ležišča. Otroci bodo v teh zavetiščih od 8. ure zjutraj do mraka od 1. majnika do konca septembra. V zavetiščih bodo otroci po dnevi tudi s hrano oskrbljeni, zlasti z mlekom. Otročje vrtnarice bodo nadzorovale delo in zabavo otrok. Stroške bo pokrtil deželni odbor. Skrbelo se bode za nižjane cene na mestni in električni železnici za gojence zavetišč, da bodo dobrot le-teh lahko deležni tudi najrevnejši sloji dunajskega prebivalstva.

40letnica učiteljavanja. Nadučitelj in vodja ljudske šole na Vrhniki g. Vinko Levstik je praznoval 9. t. m. 40letnico svojega službovanja. Služboval je tekom 40 let na štirih mestih in sicer na Dobrovi, v Dobropolju, Trebnjem in 27 let kot nadučitelj in šolski vodja na Vrhniki. Šest let je bil okrajni šolski nadzornik za ljubljansko okolico. Vrhnici so priredili v čast jubilantu banket, pri katerem so mu izrazili svojo zahvalnost in spoštovanje.

Velikodušen dobitnik šole. V Št. Vidu nad Ljubljano so obhajali dne 15. novembra stoletnico rojstva g. Andreja Bitenca. Blagi pokojnik, ki je šentvidski rojak, si je pridobil s svojimi pridnimi rokami lepo premoženje

— 80 tisoč gold. — katerega obresti so določene šentvidski šoli. Že 14. t. mes. popoldne je slovesno zvonjenje naznanjalo, da se je približal rojstni dan velikega dobitnika šentvidske šole in ljudstva. Stoletni rojstni dan 15. t. m. pa so praznovali Šentvidci s tem, da so imeli za dobitnika slovesno sv. mašo z asistenco, katere se je vdeležil obč. odbor z županom na čelu, šolska mladina z učitelji, sorodniki pokojnega in hvaležno ljudstvo. Po sv. maši vršile so se na dobitnikovem grobu cerkvene molitve, katerih so se zopet vdeležili obč. odbor, šolski otroci in ljudstvo. V šoli pa sta gg. župnik in nadučitelj razložila otrokom pomen slovesnega dneva. V ponedeljek 17. tega mes., bila je zopet sveta maša za rajnega dobitnika. Ko se bo pa čez nekaj let z Bitenčevo vstanovo zgradila nova šola v Št. Vidu, vzdala se bo v šolo spominska plošča in pri tej priliki tudi izdal životopis Andreja Bitenca.

S čim si liberalci najbolj jemljejo zaupanje pri ljudstvu? Odgovor: z agitacijo za brezversko šolo. To resnico so dokazale zadnje deželnozborske volitve v Nižji Avstriji. Dr. Porzer je rekel na shodu katol. šolskega društva: „Kaj je povzročilo popolen pogin našim nasprotnikom? Njih program, ki so ga postavili glede šolstva in učiteljstva, resolucije učiteljskega shoda v Št. Hipolitu, ki so zahtevale, naj se podaljša šolski obisk na devet let, naj se verouk iz šole odpravi, naj je v vsakem razredu le 30 učencev in velikanski stroški, ki so združeni s temi zahtevami. To je našemu kmetskemu ljudstvu odprlo oči in odločilo poraz nasprotnikov. — Verouk naj se iz šole odpravi! Ali hočete še več mladostnih hudodelcev? Ali hočete še več mladih ljudi vzgojiti, ki so sprti s samim seboj, z Bogom in vsem svetom in si slednjič s samomorom končajo živ-

ljenje? Ali hočete še več mladih potepuhov, ali hočete prebivalstvu vzeti zadnjo tolažbo, zadnje upanje na boljše življenje? — In veste li, kaj pomeni podaljšanje šolskega obiska na devet let za naše kmetijsko ljudstvo? Na deželi že ni več mogoče izpeljati osemletno šolsko obveznost. Ker primanjkuje delavcev, je treba že v osmem šolskem letu mnogo dečkov in deklic oprostiti te dolžnosti, da morejo svojim starišem pomagati pri delu. Z devetnajstim letom mora mladenič k vojakom, do petnajstega leta pa naj sedi v šoli. Ali naj država našo moško mladino, razun kratke dobe štirih ali petih let, popolnoma v zakup vzame? S tem se ne more nihče sprijazniti, kdor pozna razmere na deželi.“ — Torej „Tovariševci“ in jungovci le agitirajte za „svobodno“ šolo!

Občni zbor katol. šol. društva na Dunaju. Po starem običaju je imelo katol. šolsko društvo dne 15. novembra na praznik sv. Leopolda dva mnogobrojno obiskana shoda. Udeležilo se jo je mnogo plemstva, učiteljstva in druge odlične gospode. Zborovanje se je vršilo pod utisom zadnje sijajne zmage krščanskih socialcev v Nižji Avstriji. Govorili so dr. Porzer, dr. Schwarz, P. Alban Schachleitner in princ Alojzij Lichtenstein. Poraz združenih liberalcev in socialnih demokratov pri zadnjih deželnozborskih volitvah in veličastni shodi katol. šolskega društva najbolje izpričujejo, da hoče krščansko ljudstvo imeti tudi — krščansko šolo.

Krščanski socialci za šolstvo. Princ Alojzij Liechtenstein je na istem shodu povdarjal, koliko je krščanska večina zad-

njeja dež zbor storila za povzdigo šolstva. „Ni mi treba dokazovati“, je rekel govornik, „da je očitanje, češ da smo sovražniki šolstva in učiteljstva, nerodna laž. V zadnjih šestih letih naše uprave se je šolski proračun zvišal za 80%. Povsod se zidajo nove šole, in stare se razširjajo. Zakon o učiteljskih pokojninah, ki smo ga mi sklenili, je ugodnejši, kakor zakoni po drugih avstrijskih provincijah. Z njim smo odpravili zlo, za katero se židovsko-liberalna večina trideset let ni zmenila. Tudi sem prepričan, da bode krščansko-socialna večina novega deželnega zbora plače učiteljev, ki že davno niso več primerne sedanji draginji, po moči izboljšala.

Plača učiteljev na Češkem. Deželni zbor češki je soglasno sklenil, da se naloži deželna naklada na pivo z dvema kronama od hektolitra (2 vin, na liter), da se s temi vikšimi deželnimi dohodki zboljša plača učiteljev. Vlada pa noče te postave predložiti presvitemu cesarju v potrdilo, ker je voljna privoliti samo 1 krono 40 vin, doklade. Akoravno so poslanci vseh strank prosili, naj dá potrditi sklep deželnega zbora, se dozda vladni ni udala. V seji dne 25. novembra je spravil to zadevo v razgovor poslanec dr. Kramar ter vlado hudo prijemal radi tega. Očital ji je, da vlada baranta, češ: „če Vi Čehi odjenjate od Vaših narodnih in jezikovnih zahtev, ugodim Vaši želji.“ Jako osorno je odgovarjal ministrski predsednik ter zahteval, naj državni zbor sklepa o stvareh, ki so mu izročene; vlada ima le eno željo: da se sporazumeta obe narodnosti na Češkem.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Kokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.